

Käyttöjärjestelmät II

VUOROTTAMINEN SMP JA REAALIAIKAJÄRJESTELMÄT Linux, W2000

Ch 10 [Stal 05]
(Ch 20 [DDC04], 11.4 [Tane01])

Tämä luento

- n Moniprossorijärjestelmien vuorottaminen
- n Reaaliaikaskedulointi
- n Linux: Vuorottaminen
- n SVR4: Vuorottaminen
- n W2K: Vuorottaminen

- n Linux: Ch 10.3 [Tane01], Ch 20 [DDC04]
- n W2K: Ch 11.4 [Tane01]

Käyttöjärjestelmät II

VUOROTTAMINEN Moniprossori- järjestelmässä

Moniprossorijärjestelmä

- n **Löyhästi kytketyt (loosely coupled)**
 - u erillisten koneiden ryväs (cluster)
 - u hajautettu järjestelmä (distributed system)
- n **Toiminnollisesti erikoistuneet**
 - u erilliset I/O-prosessorit
 - u matikkaprosessori nykyään osa CPU:ta
- n **Tiukasti kytketyt (tightly coupled)**
 - u prosessoreilla yhteinen keskusmuisti
 - u isäntä - renkit (host-slaves)
 - u SMP, symmetric multiprocessing

Rinnakkaisuus & Vuorottaminen

- n **Synkronoinnin tarve / helppous?**
- n **Riippumattomat prosessit** (independent)
 - u ei keskinäistä synkronointia
 - u esim. normaali osituskäyttö
- n **Tosi karkea** (very coarse-grained)
 - u hajautettu verkon yli tapahtuva laskenta
 - u itsenäisten koneiden yhteiskäyttö
 - u ei hyvä, jos vaatii paljon kommunikointia
- n **Karkea**
 - u yksi kone - useita prosessoreita
 - u erillisten prosessien synkronointi
- n **Keskikarkea** (medium-grained)
 - u yhden sovelluksen sisäinen
 - u säikeiden käyttö, vuorottaminen ja synkronointi

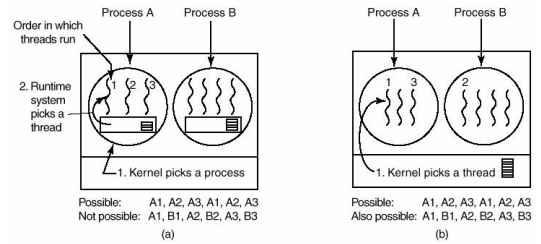
SMP Prosessin vuorottaminen

- n **Isäntä-renki** (master-slave)
 - u KJ aina isäntäCPU:lla
 - F vuorottaminen, muistinhallinta, I/O
 - u muut CPU:t suorittavat vain sovelluksia
 - u jos isäntä kuukahtaa?
 - u suorituskyky?
- n **SMP** (peer architecture)
 - u KJ millä tahansa CPU:lla, jopa yhtäaikaan
 - F vapaakäyntisyys
 - F synkronointi
 - F vikasietoisuus
 - u kukin CPU vuorottaa itse itseään

SMP Prosessien vuorottaminen

- n **Yhteiset jonot**
 - u kullakin prioriteetilla oma Ready-jono
 - u yhteiset muut resurssit
- n **Prosessi ei yleensä sidottu tiettyyn CPU:hun**
 - u vapaa prosessori vuorottaa yhteisestä Ready-jonosta
 - u "common CPU-pool"
- n **Jos sidotaan tiettyyn suorittimeen, tarvitaan myös suoritin-kohtaiset Ready-jonot**
 - u vuorota aina ensin omasta jonosta
 - u jos jono tyhjä, vuorota globaalista jonosta
 - F onko sellaista?

Säikeiden vuorottaminen

ULT säikeen CPU-aika 10% aikaviipaleesta (Fig 2-43 [Tane01])

n **ULT: KJ vuorottaa prosesseja, säiekirjasto säikeitä**

n **KLT: KJ vuorottaa säikeitä**

Säikeiden vuorottaminen

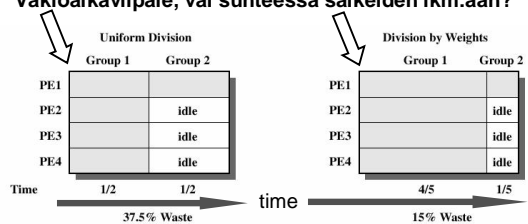
- n **Suoritus yhteisessä osoitevaruudessa**
 - u kullakin säikeellä oma suoritusympäristö
 - F pino, tallealue rekistereille
 - u muut resurssit yhteisiä
 - F koodi, globaali data, avoimet tiedostot
 - u kommunikointi yhteisen data-alueen välityksellä
- n **Rinnakkain suoritettavat osat säikeiksi**
 - u kuorman jako (load sharing)
 - u kimpvuorottaminen (gang scheduling)
 - u suorittimen sitominen (dedicated processor assignment)
 - u dynaaminen vuorottaminen

Kuorman jako (load sharing)

- n **Säikeet jaettavissa usealle CPU:lle**
 - u jouten olevat käyttöön
 - u parantunut suorituskyky, lyhyemmät läpimenoajat
- n **Saman prosessin säikeet eri CPU:ille**
 - u aidosti rinnakkainen suoritus
 - u välimuistin hyödyntäminen?
- n **Globaali Ready-jono**
 - u tarvitaan poissulkeminen
 - u pullonkaula?
- n **Kukin CPU vuorottaa itsensä (valitsee säikeen)**
 - u FCFS
 - u (prioriteetti: esim. pienin säikeiden lkm)

Kimppavuorottaminen (gang scheduling)

- n **Kimpan säikeet yhtä aikaa usealle CPU:lle**
- n **Vähemmän odottelua synkronoinnin takia**
- n **Vähemmän prosessin vaihtoja**
- n **Vakioaikaviipale, vai suhteessa säikeiden lkm:ään?**

(Fig 10.2 [Stal05])

CPU:n sitominen (Dedicated CPU assignment)

- n **Osa tai kaikki CPU:t varataan yhdelle sovellukselle**
 - u varaus kestää, kunnes sovellus päättyy
- n **Jos säie blocked, CPU silti varattuna**
- n **Hyöty?**
 - u välttää prosessin vaihtoja, prioriteetti
 - u ko. sovelluksen lyhentynyt läpimenoaika
 - u välimuisti
- n **Muut saattavat kärsiä**
 - u jätettävä joku/joitakin CPU:ita varaamatta
- n **Ero kimpvuorottamiseen?**
 - u ei vuorotusta, varaus sovelluksen ajaksi
 - u säie aina samalla suorittimella

Dynaaminen vuorottaminen (dynamic scheduling)

- n **Kimppavuorottamisen ja CPU-sitomisen välimuoto**
- n **“Anna ensin mitä on, ja sitten myöhemmin ehkä lisää”**
- n **Uusi prosessi**
 - u jos vapaita CPU:ita tarpeeksi, anna ne
 - u jos ei tarpeeksi CPU:ita vapaana
 - F ota joltain CPU pois tai
 - F sovelluksen odotettava tai
 - F voi peruuttaa pyynnön
- n **CPU vapautuu**
 - u jos joku odottaa ensimmäistä CPU:ta, anna sille
 - u muuten anna ensimmäiselle lisä-CPU:ta odottavalle

KJ-II K2006 / Auvo Häkkinen - Teemu Kerola

30.3.2006

13

Käyttöjärjestelmät II

REAALIAIKA- JÄRJESTELMÄT

Yleiskuva

KJ-II K2006 / Auvo Häkkinen - Teemu Kerola

30.3.2006

14

Reaaliaikajärjestelmät

- n **Oikeellisuus ei riipu pelkästään tuloksista, vaan myös valmistumisajasta**
- n **Tarve reagoida ulkopuolisiin tapahtumiin**
 - u ohjausjärjestelmät: laboratoriokokeet, teollisuus, lentoliikenne, teleliikenne, robotiikka, ...
- n **Hard Real-time vs. Soft Real-time**
 - u hard: ei saa missata aikarajoja (deadline) vs.
 - u soft: yrittää parhaansa, saa joskus myöhästyäkin
- n **Periodinen vs. aperiodinen**
 - u ajallinen tai määrällinen säännöllisyys vs.
 - u alku- ja/tai päättymisajalle aikaraja

KJ-II K2006 / Auvo Häkkinen - Teemu Kerola

30.3.2006

15

Vaatimuksia

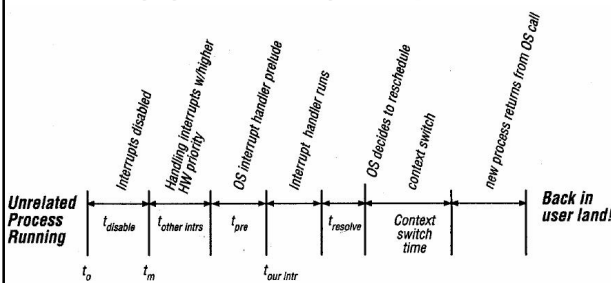
- n **Deterministisyys**
 - u käsittely kiinteästi ennaltamääriteltynä aikoina tai kiintein aikavälein
 - u pakottaa KJ:n reagoimaan keskeytykseen
 - F yläraja olemassa kuitaamiselle (muutama ms)
 - n **Reagointinopeus (responsiveness)**
 - u kauanko menee keskeytyksen käsittelemiseen?
 - F keskeytyksen huomiominen
 - F palvelun suorittaminen
- ä **Vasteaika (response time R, turnaround time TAT)**

KJ-II K2006 / Auvo Häkkinen - Teemu Kerola

30.3.2006

16

Keskeytykskäsittelyn viipeet

KJ-II K2006 / Auvo Häkkinen - Teemu Kerola

30.3.2006

17

Reaaliaikajärjestelmän vaatimuksia

- n **Ohjelmoijan kontrollointi**
 - u mitä osia lukitaan muistiin tai KJ ei lainkaan sivuta
 - u vuorottamisalgoritmin valinta
 - u prioriteetti, aikaviipaleen pituus, aikarajat, kesto
 - u asynkroninen siirräntä
- n **Luotettavuus (reliability)**
 - u suorituskyvyn tipahtaminen voi olla katastrofi
 - u Hard RT vs. Soft RT
 - u virheistä toipuminen (fail-soft operation)
 - F niikuttaa saa, muttei kaatua

KJ-II K2006 / Auvo Häkkinen - Teemu Kerola

30.3.2006

18

Reaaliaikajärjestelmän peruspiirteitä

- n **Minimijoukko operaationaalisuutta**
 - u pieni ja tehokas toteutus
- n **Reagoitava nopeasti ulkoisiin keskeytyksiin**
 - u minimoitava kohdat, joissa keskeytykset estettyinä
- n **Nopea prosessin / säikeen vaihto**
- n **Keskeytyvä vuorottaminen (preemptive)**
 - u prioriteetit
 - u vähemmän kiireellinen homma voidaan hyllyttää
- n **Moniajo, välineet prosessien kommunikointiin**
 - u semaforit, signaalit, tapahtumat, ...

KJ-II K2006 / Auvo Häkkinen - Teemu Kerola

30.3.2006

19

Reaaliaikajärjestelmän peruspiirteitä

- n **Tehokas peräkkäistiedostojen käsittely**
 - u indeksirakenteet
 - u raw I/O
 - u muistiinkuvatut tiedostot
- n **Hyvät aikaan liittyvät palvelut, ajastukset**
- n **Välineet myöhästyttää työn käynnistämistä**
 - u Hard RT palveltava
 - u Soft RT voi joskus myöhästyä

KJ-II K2006 / Auvo Häkkinen - Teemu Kerola

30.3.2006

20

Käyttöjärjestelmät II

Vuorottaminen reaaliaikajärjestelmissä

KJ-II K2006 / Auvo Häkkinen - Teemu Kerola

30.3.2006

21

RT: Vuorottaminen

- n **Vastausajan minimoiminen usein toissijaista**
- n **Tärkeää suorittaa työt ajallaan**
 - u ei liian aikaisin eikä liian myöhään
 - u hard RT: aloitus- ja/tai valmistumisaika kiinnitetty
- n **Aikarajan varaan rakentaminen vaikeaa**
 - u mistä KJ tietää työn kestoajan?
 - käyttäjän antama arvio kestoista, periodeista
- n **Pyrkii vain vuorottamaan RT-työn nopeasti**
 - u suuri prioriteetti RT-töille
 - u ennalta laadittu aikataulu
 - u muista ei väliä

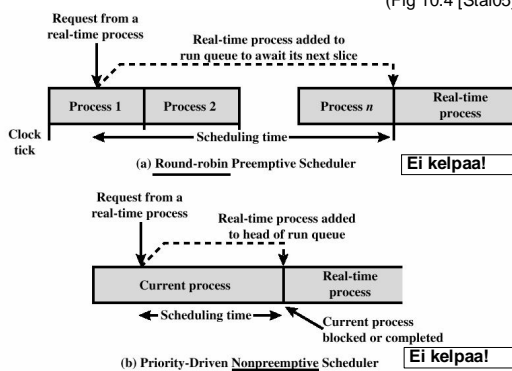
KJ-II K2006 / Auvo Häkkinen - Teemu Kerola

30.3.2006

22

RT: Vuorottaminen

(Fig 10.4 [Stal05])

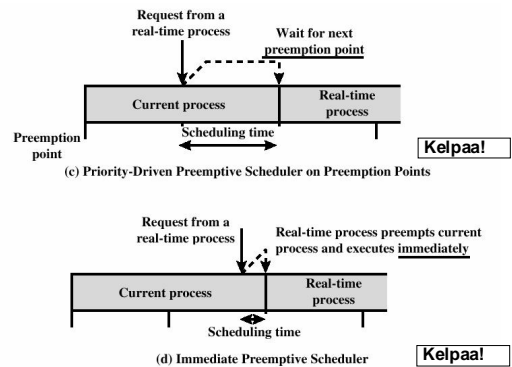
KJ-II K2006 / Auvo Häkkinen - Teemu Kerola

30.3.2006

23

RT: Vuorottaminen

(Fig 10.4 [Stal05])

KJ-II K2006 / Auvo Häkkinen - Teemu Kerola

30.3.2006

24

Staatitiset lähestymistavat

- n Voiko kuormaa analysoida?
 - u etukäteen tai ajonaikana
 - u aikataulu
- n Staatinen taulukko-perustainen
 - u sopii periodisille töille
 - u alkuaika, kesto, päättymisaika, prioriteetti
 - u EDF, Earliest Deadline First -algoritmi
- n Staatinen prioriteetteihin perustuva
 - u normaali keskeyttävä (preemptive)
 - u prioriteetti määräytyy annettujen aikarajojen nojalla
 - u RMS, Rate Monotonic Scheduling -algoritmi

KJ-II K2006 / Auvo Häkkinen - Teemu Kerola

30.3.2006

25

Earliest Deadline First

- n Prioriteetti ≠ aikarajat
- n Tarvitaan lisätietoa työstä (=ohjelmoijalta)
 - u milloin valmis suoritukseen (Ready time)
 - F periodinen → aikajono
 - F aperiodinen → saatetaan tietää tai KJ valpas huomaamaan
 - u takaraja aloitukselle, takaraja valmistumiselle
 - u prosessointiaika, muiden resurssien tarve
 - u prioriteetti
 - u onko pakollisia alitöitä?
- n KJ voi laatia suoritusaikataulun

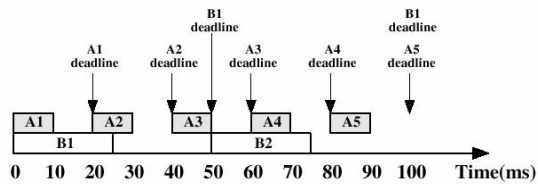
KJ-II K2006 / Auvo Häkkinen - Teemu Kerola

30.3.2006

26

Esimerkki

(Fig 10.5 [Stal05])

Kaksi periodista työtä:

- Saapumisajat A 20 ms, B 50 ms välein
- Suoritusajat A 10 ms, B 25 ms
- Vuorottaminen 10 ms:n välein
- Valm. takaraja A 20 ms, B 50 ms saapumisesta

(Fig 10.5 [Stal05])

KJ-II K2006 / Auvo Häkkinen - Teemu Kerola

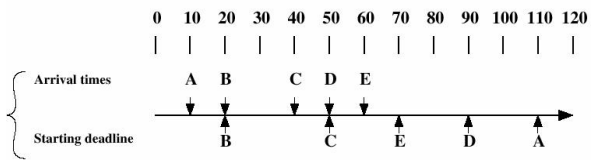
30.3.2006

27

Esimerkki 2

Viisi aperiodista työtä, aloitukselle aikaraja (Tbl 10.3 [Stal05])

Process	Arrival Time	Execution Time	Starting Deadline
A	10	20	110
B	20	20	20
C	40	20	50
D	50	20	90
E	60	20	70

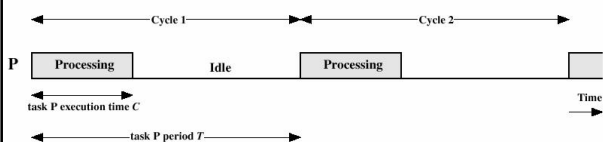
(Fig 10.6 [Stal05])

KJ-II K2006 / Auvo Häkkinen - Teemu Kerola

30.3.2006

28

Rate Monotonic Scheduling

(Fig 10.7 [Stal05])

- n Vain periodisille töille
 - n Sama työ tasaisella tahdilla
 - u käyttöaste yhden työn osalta on $U = C/T$
 - n Jakson loppu = Hard deadline
 - n Pienin jakso (T) = suurin prioriteetti
- Rate: määrä yksikköä kohden, taajuus

KJ-II K2006 / Auvo Häkkinen - Teemu Kerola

30.3.2006

29

RMS - Rate Monotonic Scheduling

n Selvästi

$$DU_i = C_1/T_1 + C_2/T_2 + \dots + C_n/T_n \leq 1$$

n Riittävä ehto sille, että työt voidaan ajoittaa RMS-algoritmeilla on

$$C_1/T_1 + C_2/T_2 + \dots + C_n/T_n \leq n(2^{1/n} - 1)$$

n Arvon n kasvaessa, RMS:lle yläraja lähenee

$$\ln 2 \sim 0.693 \text{ eli rajatapaus } DU_i < 0.693 \quad !$$

n EDF tehokkaampi, sille riittää

$$DU_i = C_1/T_1 + C_2/T_2 + \dots + C_n/T_n \leq 1$$

(Tbl 10.4 [Stal05])

KJ-II K2006 / Auvo Häkkinen - Teemu Kerola

30.3.2006

30

Dynaamiset lähestymistavat

- n Dynaaminen aikatauluttaminen (planning based)
 - u aperiodisille töille
 - u kun uusi työ käynnistyy, laske prioriteetti ja uusi käytettävä aikataulu
 - u jos pystyy takaamaan aikarajat, ota työ suoritukseen
 - u käytä esim EDF-vuorottamista
- n Dynaaminen, parhaan kyvyn mukaan ponnistelu (best effort)
 - u kuten edellä, mutta ota suoritukseen ja rukoile, että onnistuu

KJ-II K2006 / Auvo Häkkinen - Teemu Kerola

30.3.2006

31

Käyttöjärjestelmät II

Linux

VUOROTTAMINEN

KJ-II K2006 / Auvo Häkkinen - Teemu Kerola

30.3.2006

32

Linux: Vuorottaminen

- n Poikkeaa perinteisestä Unixista
 - u root: `sched_setscheduler()` POSIX
- n Soft Real-time työt:
 - u **SCHED_FIFO**
 - F kiinteät prioriteetit, tapahtumaohjattu (ei aikaviipaletta)
 - F suoritus keskeytyy vain jos
 - suuremman prioriteetin työ (task) Ready-tilaan
 - työ joutuu Blocked-tilaan
 - työ itse luovuttaa CPU:n (`sched_yield()`)
 - u **SCHED_RR**
 - F kuten edellinen, mutta lisäksi aikaviipale
- n Muut, osituskäytön työt, vaihtelevan prioriteetin työt:
 - u **SCHED_OTHER**
 - u käytä tätä, jos edellisissä ei töitä Runnable-tilassa

KJ-II K2006 / Auvo Häkkinen - Teemu Kerola

30.3.2006

33

Linux: suorittimen prioriteetti

- n Vuorottaminen säikeen tasolla (työ ~ task)
 - u ytimen säikeet
 - u joka suorittimella omat jonot
- n Luokat: **-20 ... +19**
 - u perusprioriteetti-arvo: 0 (paras user-taso)
 - u joka luokalla oma run-jono, negatiiviset KJ:lle
- n Joka prosessilla staattinen prioriteetti: **nice [-20,+19]**
 - u pieni nice-arvo → pieni prioriteetti-arvo → hyvä juttu
 - u user prosesseilla nice välillä [0, +20]
- n Lähtökohtaprioriteetti = **nice (-19 ... +20)**
- n Dynaaminen vaihtelu, vaihteluväli: **±5 (säätö)**
- n Tehokas prioriteetiluku: **epr = nice +säätö**
 - u aina rajoissa [-19, +20]

KJ-II K2006 / Auvo Häkkinen - Teemu Kerola

30.3.2006

34

Linux: prioriteetin vaihtelu

kernel 2.6
[DDC04]

- n Tehokas prioriteetti: **epr**, alkuaan **nice**
 - u prosessin prioriteetti (20-nice): 1...40 (huonosta hyvään)
 - u sekava termistö: prioriteetti, prioriteettiluku, tehokas prioriteetti, nice
- n Prosessi luopuu suorittimesta ennen aikaviipaleen päättymistä
 - u **epr--**
 - u silti aina $epr \geq nice - 5$ ja $epr \geq -20$
 - u suosii i/o-sidonnaisia prosesseja
- n Prosessi käyttää aikaviipaleensa loppuun
 - u **epr++**
 - u silti aina $epr \leq nice + 5$ ja $epr \leq 19$
 - u rankaisee cpu-sidonnaisia prosesseja

KJ-II K2006 / Auvo Häkkinen - Teemu Kerola

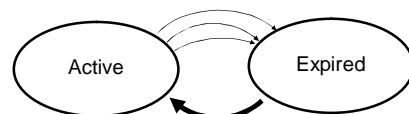
30.3.2006

35

Linux – nälkiintymisen esto

kernel 2.6 [DDC04]

- n Jos paljon korkean prioriteetin töitä, niin miten käy matalan prioriteetin töille (joilla iso nice arvo)?
- n epoch – aika, jonka kuluessa vuoro pitäisi saada
 - u kaksi tilaa ready prosesseille: **active**, **expired**
- n vain **active**-tilassa olevia vuorotetaan
- n molemmilla tiloilla omat run-jononsa

KJ-II K2006 / Auvo Häkkinen - Teemu Kerola

30.3.2006

36

Linux – näлкиintymisen esto

kernel 2.6 [DDC04]

- jos jonkun odotus "liian kauan", niin aikaviipaleen jälkeen prosessi ehkä *expired*-tilaan
 - nice* = 19 → aina expired tilaan (aina)
 - nice* = 0 → expired tilaan, jos säätö > -1 (aika usein)
 - nice* = -20 → expired tilaan, jos säätö > +3 (aika harvoin)
 - jne lineaarisesti
- kun kaikki *expired*-tilassa siirrä kaikki taas *active*-tilaan
 - nopea operaatio osoittimia vaihtamalla
- reaaliaikaprosessit aina heti takaisin *active*-tilaan
- "liian kauan" = 10n sekuntia, kun n prosessia jonoissa

KJ-II K2006 / Auvo Häkkinen - Teemu Kerola

30.3.2006

37

Linux: aikaviipale

kernel 2.4?
[Tane01]

- quantum*
 - montako 10 ms jaksoa (*jiffy*) voi olla suorituksessa
 - vähenee jokaisen käytetyn *jiffyn* jälkeen
 - jos *quantum* == 0, niin vuoro menee
 - suspend tilan jälkeen jatketaan jäljellä olevalla *quantumilla*
- Kun kaikilla *quantum* == 0,
 - kaikille (myös odottaville) lasketaan uusi *quantum*:
 - $quantum_{uusi} = quantum_{jäljellä} / 2 + priority$ priority: 1-40
 - prio* = 20, $quantum_{jäljellä} = 0$ → $quantum_{uusi} = 20$ jiffies = 200 ms
 - prior* = 20, $quantum_{jäljellä} = 10$ → $quantum_{uusi} = 25$ jiffies = 250 ms
 - prior* = 30, $quantum_{jäljellä} = 18$ → $quantum_{uusi} = 39$ jiffies = 390 ms
 - Aina kun i/o-sidonnaiselta työltä loppu *quantum*, myös CPU-sidonnaiset saavat takaisin alkuperäisen ison *quantumin*
 - niillä on huono cpu prioriteti, mutta iso *nice* arvo

KJ-II K2006 / Auvo Häkkinen - Teemu Kerola

30.3.2006

38

Linux aikaviipale

- Ongelma
 - prosessi luo paljon kopiota (clone), ja kahmii kaiken CPU-ajan, koska niitä on monta ja jokaisella on täysi iso *quantum*
- Ratkaisu
 - kloonatun prosessin ensimmäinen *quantum* otetaan isäprosessin *quantumista* (50%)
 - uuden *quantumin* laskennassa (seuraava *epoch*) molemmat saavat prioriteettinsa mukaisen arvon

KJ-II K2006 / Auvo Häkkinen - Teemu Kerola

30.3.2006

39

Linux: Vuorottaminen

kernel 2.4?
[Tane01]

- Tarkista jokaisella *schedule()*:n heräämisellä (1 ms välein?), onko syytä vaihtaa suorituksessa olevaa prosessia (preemption points)
 - perustuu sekä *quantumiin* että prioriteettiin
- Jos jonkun prosessin *hyvyys* parempi kuin suorituksessa olevan, vaihda
- Prosessin *hyvyys* (*goodness*):

```
if (policy == SCHED_FIFO or SCHED_RR)
    goodness = 1000 + priority
if (policy == SCHED_OTHER && quantum > 0)
    goodness = quantum + priority
if (policy == SCHED_OTHER && quantum == 0)
    goodness = 0
```

reaaliaika
[(/usr/src/linux/kernel/sched.c)]

KJ-II K2006 / Auvo Häkkinen - Teemu Kerola

30.3.2006

40

Linux SMP tuki

(kernel 2.6, [DDC04])

- Kuorman tasapainotus (load balancing)
 - joka suorittimella oma ready-jono
 - schedule()* herää 1 ms välein (jollekin suorittimelle)
 - jos *schedule*:n suorittava suoritin itse *idle*, niin ota (viime aikoina) pisimmän ready jonon omaavalta suorittimelta 1/4 prosesseista
 - lkm-erotus puolittunut
 - jos joku muu suoritin on *idle*, niin siirrä ruuhkaisimmalta suorittimelta töitä tälle suorittimelle, kunnes jonottavien töiden lkm-erotus on puolittunut
 - ei aina, mutta 200 ms välein
 - ei aina, mutta jos ruuhkaisella ready-jonon pituus on 25% isompi kuin tällä *schedule*:n suorittavalla suorittimella
 - siirrettävä prosessi valitaan siten, että kauiten aikaa odottanut valitaan ensin
 - sen tietoja luultavasti ei ole enää välimuisteissa

KJ-II K2006 / Auvo Häkkinen - Teemu Kerola

30.3.2006

41

Käyttöjärjestelmät II

SVR4 VUOROTTAMINEN

KJ-II K2006 / Auvo Häkkinen - Teemu Kerola

30.3.2006

42

SVR4: Vuorottaminen

- n Kokonaan uusittu Unix-vuorottaminen
- n Ydin itse ei-keskeytyvä (nonpreemptable), mutta vuorottaa tarkistuspisteissä (preemption points)
- n Kolme prioriteettiluokkaa
 - u 159-100: reaaliaika
 - u 99-60: ydin
 - u 59-0: osituskäyttö
- n RT- ja ydin-luokassa kiinteät prioriteetit
- n Osituskäytössä vaihtuva prioriteetti
- n RT-töillä aina samanpituinen aikaviipale
- n Osituskäytössä eripituisia aikaviipaleita
 - u Prioriteetti 0: 10 ms, prioriteetti 59: 100 ms

Käyttöjärjestelmät II

Windows 2000 VUOROTTAMINEN

Ch 10.5 [Stal 05]

Ch 11.4 [Tane01]

W2K vuoronanto

- n säie itse suorittaa schedulerin, kun
 - u blokkaa resurssiin
 - u signaloi toiselle (V-operaatio)
 - u aikaviipale päättyy
- n scheduler käynnistyy DPC:nä (delayed proc call)
 - u I/O-keskeytyskäsitteilyn jälkeen
 - u semaforin tms timeout'in jälkeen
 - u alkuper. kesk. käsittelyn aika on minimoitu
 - u DCP:llä on oma suoritusympäristö (säie)
- n vuoronanto ytimen säikeiden pohjalta
 - u monta säiettä – enemmän suoritinaikaa!

W2K prioriteettiluokat

- n Keskeytyvä, aikaviipaleet Fig 10.14 [Stal 05]
- n Luokat 0-31, jokaiselle oma RR-jono
- n "Reaaliaikatyöt" - ei takuita vasteajasta
 - u 16 kiinteää prioriteettia
 - u myös KJ:n säikeet
- n Muut työt (variable)
 - u 16 vaihtelevaa prioriteettia
 - F käytti koko viipaleen → pienennä
 - F odottaa I/O:ta → kasvata

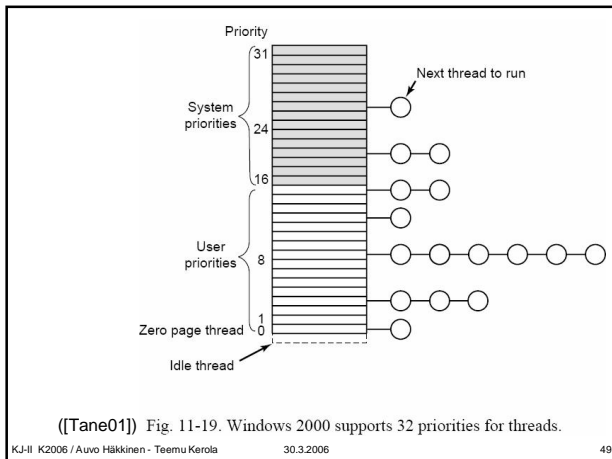
W2K prioriteetin määräytyminen

- n Prosessilla 6 luokkaa, samat kaikille sen säikeille
 - u realtime, high, above normal, normal, below normal, idle
- n Säikeellä 7 luokkaa
 - u time critical, highest, above normal, normal, below normal, lowest, idle
- n 42 kombinaatiota mapataan 32 todelliseen luokkaan
 - u base priority
 - u luokat 17-21 KJ:lle? Fig 11-18 [Tane01]
 - u user prosessilla luokat 1-15
 - u luokka 0 on Zero Page –säikeelle Fig 11-19 [Tane01]
 - u luokka -1 todelliselle idle säikeelle
 - F idle looppi skedulerin sisällä?

		Win32 process class priorities					
		Realtime	High	Above Normal	Normal	Below Normal	Idle
Win32 thread priorities	Time critical	31	15	15	15	15	15
	Highest	26	15	12	10	8	6
	Above normal	25	14	11	9	7	5
	Normal	24	13	10	8	6	4
	Below normal	23	12	9	7	5	3
	Lowest	22	11	8	6	4	2
	Idle	16	1	1	1	1	1

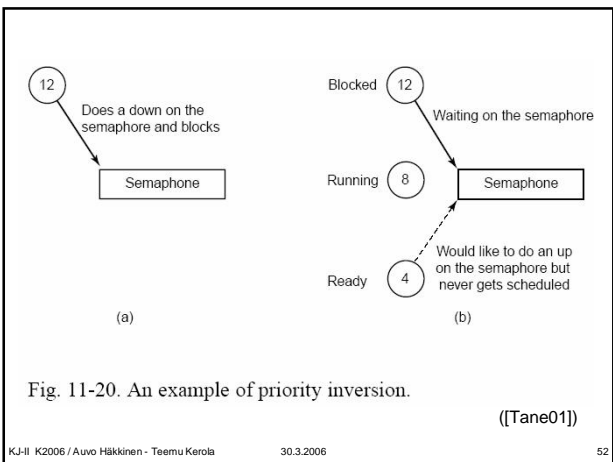
Fig. 11-18. Mapping of Win32 priorities to Windows 2000 priorities.

([Tane01])

- ### W2K prioriteetin vaihdot ((Tane01))
- n **Prioriteettitasoilla 16-31 ei muutoksia (yleensä)**
 - n **I/O-keskeytyksen jälkeen säikeelle plussaa**
 - u +1 jos levy I/O, +6 jos KBD, +8 jos äänikortti (rajojen puitteissa)
 - n **synkronointiodotuksen (esim. semafori) jälkeen plussaa**
 - u +2 jos foreground, +1 jos background
 - n **GUI säie saa herätettäessä plussaa**
 - u +2 jos foreground, +1 jos background
 - n **aina kun aikaviipale päättyy, miinusta (-1)**
 - u mutta ei huonommaksi kuin *base priority*
 - n **"odottaminen kannattaa, erityisesti musiikin"**
- KJ-II K2006 / Auvo Häkkinen - Teemu Kerola 30.3.2006 50

- ### W2K priority inversion ((Tane01))
- Fig 11-20 [Tane01]
- n **Ongelma**
 - u korkean prioriteetin (esim. 12) työ odottaa resurssia, joka on matalan prioriteetin (4) työllä
 - u matalan prioriteetin (4) työ odottaa suoritinta, joka on vähän korkeamman prioriteetin (8) työllä
 - u korkeimman prioriteetin (12) työ ei etene
 - n **Ratkaisu**
 - u jos työ (prior. 4) odottaa kauan aikaa, niin
 - F vähäksi aikaa sille paljon plussaa: +15
 - F kahden aikaviipaleen jälkeen kaikki plussa pois
 - u vain KJ säikeille? (jotka odottivat semaforia?)
- KJ-II K2006 / Auvo Häkkinen - Teemu Kerola 30.3.2006 51

- ### W2K aikaviipale
- n **yleensä vakio**
 - u 20 ms (W2K Professional)
 - u 120 ms (W2K uniprocessor server)
- Ajat yli 10 vuotta sitten päätetty. Edelleen OK? Olisiko 2 ja 12 ms parempi?
- n **voi säätää monikerroiksi 2x, 4x, 6x**
 - n **ikkunasäie saa aktivoituessaan pidemmän aikaviipaleen**
- KJ-II K2006 / Auvo Häkkinen - Teemu Kerola 30.3.2006 53

- ### W2K: SMP tuki
- n **Suurimpien prioriteettien säikeille kullekin luokalle omat CPUt (affinity)**
 - u N suoritinta → N-1 korkeimman prioriteetin säikeellä dedikoitu suoritin
 - F aina KJ-säikeitä???? ((Stall01))
 - u muille säikeille vain yksi suoritin
 - n **Yhteinen ready-jono taulukko (32 kpl)**
 - u spin-lock mutex
 - u voi olla pullonkaula? ((Tane01))
 - n **Eri politiikka Professional ja Server konfiguraatioille?**
- KJ-II K2006 / Auvo Häkkinen - Teemu Kerola 30.3.2006 54

Kertauskysymyksiä

- n Löyhästi kytketty vs. tiukasti kytketty moniprosessorijärjestelmä
- n Miten rinnakkaisuutta on tapana luokitella?
- n Säteiden vuorottamiseksi on esitetty 4 perusmallia, mitkä?

- n Hard RT vs. Soft RT
- n RT-järjestelmien peruspiirteet?
- n RT-vuorottamisalgoritmien luokittelu
- n Mitä tietoja RT-vuorottaja tarvitsee?
- n Linux ja W2K vuorotuksen isot erot?